

ACC. N:R M. 16896:1.

Ungdomens sammankomster och nöjestiv i Märeds
socken 1900 - 1915

Efter konfirmationen räknades man som ung-
dom, betraktades då inte längre som barn. Arbetet
var ingen skillnad på. Alla fick böja hjärsa till
med vad de kunde redan i 6-7 års åldern. Tid för
lek var det bara sönd och helgdagar. Vad ungdomens
nöje beträffar böja de gå med till dansbanan något
år efter konfirmationen 15-16 års åldern. Klädseln för
flickorna var sålunda ändrad från kort till lång
kjol, uppsatt hår med knut i nacken. Pojkarna från
kort till långbyxor. Några pojkar hade gemensamt
snickrat till en dansbana i närheten av Märeds
stationssträcka på andra sidan Lagan. Det var omkring
-03 Där samlades ungdomen vid förgdagarna som
var 2 om året. En vår och en höstmärnad. Då
dansades till 12 på natten. Någon gång på sommaren
hände det att några ställde till med fäst. Kanske var det

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

LUF 123

19/1-68

J. O. J. J. vid dansbanan och då roade de sig utom dansen
med att slå katten ut funnan. Katten var en gammal
katt. ^{Samt springa ankoleken} Nästan varje söndag på sommaren var det dans
vid dansbanan men aldrig längre än till 12. Ungdomen
från byarna runt om i socknen kom dit. Samman-
hållningen mellan byarnas ungdom var god.

Efter 30 år var det inte vanligt att flickor gick till dans
utom de hade stadigt sällskap eller var förlovade.

Pejkarna höll nog på längre. Gifta par gick aldrig
med till dansbanan. På vintern var det inga till-
fällen för nöje utom julkalasen. Inga särskilda
leklag eller ungdomslag och inga sociala grupper.
Det var bondpejkar och dito flickor som var tillsam-
mans. Ungdomarna från prästgården och lärover-
sinsens och de förmögna handlanden var aldrig
med. Prästen i församlingen såg ju med oblid-
ögon varje form av dans och nöjesliv. Stadsungdomar
kom aldrig i beröring med ungdomarna i Knäred.

2 mil till närmaste stad var Laholm och det fanns
ju bara några stycken pojkar som hade cykel på den
tiden. Tåget vet jag aldrig någon reste med för att roa
sig. Det fick de inte lov till för föräldrarna, ödsla pengar
på så onyttigt gick inte för sig. Enda undantaget
var Markaryds marknad. Någon gång fick de tillåtelse
resa dit men visst inte varje år. Att komma dit och
bli bjuden åka karusell (kosta 10 öre) av en uppvakande
karell var en upplevelse, eller bli bjuden in på
på ett kafé och dricka kaffe med bull (kosta 20-25 öre).
Min första bio såg jag på Markaryds marknad. Bilden
skaka alld. förfärligt. Jag var då 13 år och var med min
äldre syster. Tock med att kraftstationen i Anäred böja
byggas omkr: 07 kom det arbetare från andra orter dit.
Några av dessa samt en Anäreds pojke som jag vet var
med Lander Karlsson fotograf, född bondpojke bildade
en nykterhetsorganisation T. O. S. T. Senare bildades
en som hette Vardandi och sågs med oblida ögon

av präst och ordsbefolkning. Medlemmarna i L. O. L. I. byggde en lokal stad vid Hväreds järnvägsstation som allmänt kallades för godtemplarehuset. Sedan förlades dansstillsällningarna dit och en 4-manna blåsorkester bildade musikkapell. Tillsatningen till godtemplare var ringa, det var ju något nytt som inte blev accepterat bland allmoget. Några privata klubbbar fanns inte varken dans eller schackklubbbar möjligtvis någon syklubb för flickorna inom sin by. Vårning av borddukar var mycket omtyckt handarbete. Övervakning av ungdomens nöjesliv av den äldre generationen förekom inte och behövdes inte. Spritförtäring och oväsen var inte något problem bland ungdomen, någon bestämd tid för hemkomst vet jag inte var satt av föräldrarna men förmaningar saknades minsann inte både av far o mor ^o även far och morföräldrar.

Ungdomen i sina respektive byar brukade samlas påskaffers och bränna av påskeldar på den högsta backe som fanns i byn men gick sedan var och en till sitt sedan elden brunnit ner. Vålbovsmässan samlades ungdom från flera byar för att gå omkring på gårdarna och sjunga för ägg, som sedan konsumerades på en gemensam fäst i form av äggstoddy. Spriten var nog så ymnig vid sådana tillfällen kanske något slagomål ibland men ej så det blev några efterräkningar. Det blev nog mer spritmissbruk och slagomål några år senare när bondpojkarna fick arbete och tjäna pengar ^{vid} kraftbygget och så kom det många främlingar dit. Det kom ju både skotsamma och oroliga element. Det hände ett par gånger att det blev föst om midsommar på Helleborg i knäret en liten ö runt om kringfluten av Lagan. Dit kom ju även en del yngre gifta par med sin familj.

Omars var det inga särskilda sammankomster av ungdom vid högtiderna utom julen och bröllop. Då gick ju alla ungdomar till bröllopsgården och skåda brudparet men sedan gick var och en till sitt utom de pojkar som hade eller träffade då en flicka att följa hem. aldrig något oväsen eller skadegörelse på något sätt. Färlöning namns dag eller födelsedag firades inte. Vid bröllop skulle alltid ungdomen i byn samlas dagen innan och sätta upp äreport vid gården i brudens hem. Sedan blev dessa ungdomar bjudna på middag några dagar efter bröllopet och då var även de nygifta med. Då bjöds på rikligt smörgåsbord, soagdricka att dricka efteråt kaffe och dopp samt kaffegökar till pojkarna och så dansades det på logen vid fiol och dragspelsmusik till kl. 12-1 på natten. Ungdomsfästligheter förekom vid höstafälle varom jag berättat i föregående anteckningar.

ACC. N:R M. 16896:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ett ungdomen gruppvis besökte beväringarna vid
Skedala hed förekom i minna föräldrars ungdoms-
tid omkr. 80-90 talet men förekom ej på 1900 talet.
Ej heller några andra gemensamma utflykter
varken stadsresor eller Danmarksresor. Någon
gång hände det när det var vinter med stadsföre-
ordnades med städparti. Färden ställdes då till
Hälskuls gästgivaregård där kaffe med dopp servera-
des sedan tillbaka till Knäreds godtemplarehus
där det blev dans till kl. 12 om det var en söndag
annars kl. 1 en lördagkväll. Några andra fästlig-
heter tror jag inte förekom. Det var arbete från
tidig morgon till sena kvällen. Några särskilda
fridagar fanns inte ty det var ju mest eget folk
på gårdarna. Bjudningar för varandra i hemmen
hade man inte eller andra gemensamma fester
utom de varlt. släkt och familjefestställningar
vid julen och ibland ett på sommarens.

Man var i regel inte uppe längre än till 8- $\frac{1}{2}$ 9 på vintern steg upp vid 5-6 tiden. På sommaren blev det 9-10 på kvällen men steg upp $\frac{1}{2}$ 5-5. Vid julagillen kunde det bli både 2-3 på natten. Vid fäster och dansfällställningar dansades vals, polka och ringlångdare. Pojken bjöd upp flickan med en lätt bugning för henne och någon gång på kvällen blev det damernas dans. Pantlekar förekom ej. Skridskor eller skidor hade man inte. Badade i Lagan gjorde man ibland men pojkar och flickor var för sig. Badträkt var ju okänt begrepp. Kortspel förekom inte när pojkar och flickor sällades. Kanske några pojkar som inte dansa drog sig avsidos och spela kort och någon pengar men bara småsummor. De klädde inte ut sig och spelade inte teater. Ingen hade någonsin sett en teater. Sprit förekom ju nog ibland pojkarna vid dansfällställningar och fäster, men ej så det störde för mycket, men

aldrig bland flickorna. Tunga offentliga nöjen förekom
utom de 2 torgdagar om året en på våren en på hös-
ten samt Markaryds marknad och Laholms torgdag.
De två senare besöktes någon enstaka gång, men
Änåreds torgdag gick nog ingen miste om. Ingen
cirkus kom dit eller tivvskåp men väl i Markaryd och
Laholm. Hade man prostskåp till marknaden
blev hon kanske bjuden på cirkus annars fick hon
betala själva. Förtäffningsmedel som cykel var
det inte mer än några stycken pojkar som sett på
lärarinnor som hade före 1910 men sedan var det
många efterhand som skaffade sig dyl. Köpte den
ofta på avbetalning i affärerna. Många reste till
betarna i Skåne och södra Holland och tjäna pengar
så de kunde köpa sig en cykel. Innan var det inte
ovanligt att de gick till fot milvis både 1 & 2 mil. Sedan
cykeln blev mera allmän förändrades nog något
ungdomens nöjesliv i det att de for till dans till

Karsfors i Skogaby samt Ramshäll i Veinge. Tågförbindelse fanns nog på Markaryd Veingebanan men för ungdomens nöjesresor var den nog lite frekventerad. Fanns ju inga nattåg hällre på den tiden att komma hem på.
Nöjligheter till bildande fritidssysselsättning fanns inte. Inga böcker kunde man låna. Det skulle räcka med andaktsböcker och kyrkobesök ansågs väl allmänt. Före kraftstationens börja byggas gifte de sig i allmänhet inom Tmöreds socken, men sedan det kom arbetare från andra platser dit, var det en del flickor som gifte sig med ~~arbetare~~ någon av dem, fast det var inte välsett av föräldrarna. Fråga om konhakenternas ålder gifte de flesta sig vid 20-25 års ålder. Det var brukligt att pojken följde hem en flicka från dansen, kanske blev det bara för den gången kanske blev det stadigt men stanna över natten var ej brukligt som på

mina föräldrars ungdomstid. Några kamratringar förekom ej. Ett föräldrarna ville ha något att säga till om beträffande giftermål var vanligt. Särskild vikt lades vid att all mödres familj hade gott anseende. De brukade inte ha sällskap någon längre tid kanske lär ofta mindre. Någon bestämd dag för förlovrning var det ej. Kanske Påsk. De reste gärna med låg till Laholm eller Halmstad och förlovade sig och tog på ringarna med engång. Fästnön fick gärna en minnesring samtidigt. Förlovringskales förekom ej. Långa förlovrningar var ej vanliga. De gifte sig ganska fort inom ett år. Före 1910 var det ganska sällsynt att de var hängna att gifte sig. Det charlruanska prästerskapet och kyrkan hade stor makt och inflytande över folket och de tolererade inga föräktenskapliga förbindelser. Men undantag fanns ju som överallt. Men det var ju snudd på skandal om en flicka blev med barn

före giftermålet. Och stackars den som fick ett oäkta barn. Om inte föräldrahemmet skulle övertagas var det att köpa en gård och fick de försöka hos släkten med borgenshjälps. Att spara något var inte lätt så länge inga arbetsförfärdigheter fanns. En del kanske tjänat något i betarna i Skåne och södra Holland. Ungdomen så väl som äldre var mycket idoga och sparsamma. Flickan värde sydde och namnade sin utstyrel. Hemgifven fick ju bli allt efter råd och lägenhet men sängkläder till ett par sängar skulle ju alltid till, men någon förteckning gjordes inte. Inga mö eller svenscer förekom. Det var nog ingen brist på friviset hos ungdomen men America lockade det blev nästan en modesak att resa dit, ävensom att flickorna reste in till städerna och tog plats som jungfru i bättre stadsfamiljer. Landsbygdsflickorna var eftersökte av fruar i städerna för sin arbetsamhet, ärlighet och nöjde med

lite lön. Flickorna tyckte det var ett äventyr komma till stan och kanske bli gift där och slippa det slidsamma jobbet som bondhustru. Beträffande är att vid vår 50-åriga konfirmandträff utav 12 närvarande flickor var ingen bosatt i Möres socken men utav 14 pojkar var alla utom 1 eller 2 bosatta inom församlingen. Före 1912-15 vet jag att ungdomen uppförde sig i stort sett mycket hyfsat, aldrig någon överken av annans egendom eller någon annan brottslighet. Sedan vet jag inte mycket om det då jag flyttade hemifrån till Halmstad. Men jag hörde aldrig något särskilt så det var nog bra. Så länge mina föräldrar levde var jag ofta hemma. I början av 1900-talet var tidningen Sydskånska den mest lästa tidningen. Aftonbladets helveckouppslaga samt Bräkne-Blad och något senare Hallänningen lästes också.